
Dnes ráno Dorotka spadla ze schodů. Oblékal jsem ji do školy. Jako obvykle ležela na své matraci, ještě rozespálá mžourala někam do stropu lehce šilhajícím pohledem a nechtěla vstát.

Používá v takové chvíli dvě strategie. Pasivní odpor a aktivní odpor. V prvním případě prostě leží jako těžký pytel a ani se nehne. Je třeba se sehnout, zpevnit v zádech, uchopit padesát kilo živé váhy pod rameny, zvednout na nohy a doufat, že se mezitím nahodí do režimu spolupráce a zůstane na nich stát. Pokud ne, zhroutlí se zpátky a operace začíná nanovo. Když to uděláte dvanáctkrát denně, máte navzpíráno víc než půl tuny. Pro Petru, kterou už Dorotka přerostla, je to poměrně vyčerpávající sport.

S druhou, aktivní variantou mám už problémy i já. Dorotka se schoulí do klubíčka ke zdi a pevně chytne peřiny. Při každém pokusu převalit ji na záda a začít zvedat na nohy, sebou mrskne zpátky do původní polohy. Vytrhává se z rukou, a když už se člověku podaří ji s vypětím sil postavit, často skočí po hlavě zpátky na matraci.

Někdy se vzteká, jindy hlasitě směje. Paradoxně je veselá varianta psychicky náročnější. Člověk tuší, že pokud ji

souboj baví, bude mít tendenci ho prodlužovat. Vztekát se pak začínám já.

Zvedání z postele je jen úvodní střípek každodenní dřiny. Vyčistit zuby, když se zapírá o umyvadlo a snaží se vás odstrčit nebo odmítá otevřít pusu. Učesat, když vytrhává hřeben z ruky, otáčí hlavu schválně na druhou stranu a za chvíli se rozzuří. Navléknout na ni několik vrstev oblečení. Převléknout, když na sebe vylije hrnek kakaa ve chvíli, kdy si člověk potřebuje sám odskočit.

Každá z těch jednotlivých akcí by pro neopotřebovaného člověka byla hračkou. Čistě na úrovni fyzických sil by většina dospělých zdravých jedinců takovou operaci zvládla.

Úmornost přichází s opakováním. S každodenností, v níž se drobná námaha sčítá a násobí. V životě téměř přestávají existovat chvíle, v nichž by nebyla přítomná. Neexistuje jiná varianta než drobná, střední nebo vysoká zátěž, podniknout s Dorotkou cokoli znamená vždycky vydat víc energie, než je pro náš systém přirozené. Život s ní připomíná jízdu na kole, které má neustále zatažené brzdy. Každé šlápnutí jde přes odpor a užívat si okolní krajinu není snadné.

I dnes ráno jsem očekával obvyklé zátěžové cvičení. Po probuzení jsem se zpevnil několika hlubokými nádechy, trochu se protáhnul a chvíli se vnitřně hecoval. Není nic horšího než pustit se do souboje s autismem v sebelítostivé nebo úzkostné náladě. Slabost podlamuje nohy. Lepší je přiznít jisté chlapáctví, párkrát se udeřit do prsou, napumpovat do systému trochu testosteronu, jako když chcete zvednout kámen, který je na hraně vašich sil. Občas si v tě-

chhle chvílích záměrně připomínám vyprávění politických vězňů, kteří i během mrazů chodili frajersky vzpřímení a v rozhalené košili. Připustit si, že je vám zima, znamenalo mrazu podlehnout. Tvářit se, že neexistuje, znamenalo zachovat si důstojnost. Pokud se nedá změnit realita, je třeba změnit postoj k ní.

Je to samozřejmě jen mentální hra, ale v praxi má své výsledky. Člověk se míň nadře, nebo si to alespoň myslí, a pocit furiantství, korunovaný vítězným odjezdem do školky, mírní frustraci. Dnes ráno ale do hry vstoupil nečekaný faktor. Dorotka spadla ze schodů.

Utekla mi ze židle ve svém pokoji v patře našeho domu, když jsem se ji snažil obléct tričko, abychom mohli odjet do školy. Slyšel jsem, jak jde do přízemí po dřevěném schodišti. Dva tři kroky, pomalé, těžké našlapování, podle kterého vždycky poznám, že schází ona. Pak ustalo, ozvala se rána, dunění a křik. Vyběhl jsem za ní a našel ji ležet v polovině schodiště. Musela se kutálet dolů tak tři metry. Vyděšeně se mi vrhla kolem krku jako klíště. Sípala, nevěděl jsem, jestli nemá vyražený dech.

Když jsem ji snesl dolů, zhroutila se na gauč do klubíčka a přetáhla si přes sebe deku. Třásla se, oči zkalené a dál vyřázela sípavé zvuky. Neplakala, ale bylo vidět, že ji něco silně bolí a bolest je násobená šokem. Jako by ji vyděsila ztráta kontroly v tomhle malém kousku světa, který tak dobře zná a vnímá jako bezpečný.

Ačkoli jsem neviděl, zda se neuhodila do hlavy, nějak jsem tušil, že jí nic vážného není, jen ji bolest z nárazů na chvíli svinula do klubíčka v tichém nářku.

Jak jsem seděl vedle ní a hladil ji po vlasech, pocítil jsem zvláštní pohnutí. Nečekaná událost jako by prořízla obranný filc, jímž se potáhlo moje já, aby vydrželo tu každodenní ranní dřinu. Rozestoupily se napjaté unavené šluchy a skrze ně vytryskla krev čerstvých emocí a porozumění.

Viděl jsem její bezbrannost a osamělost. Cítil jsem, jaké to je, když nedokáže ani říct, kam se uhodila a co ji bolí. Jaké je vědomí, že to nikdy nikomu nedokáže říct. Že se nikdy s nikým nedomluví. Bolelo to i mě. Prožíval jsem svou vlastní bezmoc z toho, že nedokážu poznat, co ji bolí, že kdyby jí bylo něco vážného, nebudu vědět, co to je. Že jí nedokážu jít naproti jinak než tímhle tichým, nevědoucím doprovázením.

Moje chlapáctví zmizelo v těch několika nárazech dětského těla do dřevěného schodiště, připadal jsem si bezbranný. Bylo mi smutno. Ale se smutkem přicházela i úleva. Jako bych najednou dokázal víc vnímat, kdo doopravdy jsem a v čem doopravdy žiju. Rozfoukal se závoj omnipotentních iluzí o tom, co dokážu.

Na chvíli jsme se propojili v místě našich slabostí, vzájemně se učili smiřovat s tím, co nejde změnit. Byl to zvláštní moment. Venku zpívali ptáci a mě napadlo, že léčení může přijít skrze přijetí faktu, že se vyléčit nemůžeme.

Trvalo jen pár minut, než se Dorotka zase začala usmívat a zaposlouchala se do hudby, která celou dobu hrála. Zbytek rána proběhl nezvykle lehce.